

Брюксел, 31.1.2018г.
COM(2018) 50 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Оценка в средносрочен план на програмата „Еразъм +“ (2014—2020 г.)

{SWD(2018) 40 final}

„Еразъм+“ е програма на Съюза, която подкрепя действията в областта на образованието и обучението, младежта и спорта. С бюджет в размер на **16,45 милиарда евро за периода 2014—2020 г.**¹ програмата има за цел да предостави възможност на повече от **4 милиона души** да придобият компетенции и да се развият в личностен, социално-образователен и професионален план посредством учене, обучение, професионален опит или доброволческа дейност по целия свят. Целта е да се насърчат подобряването на качеството, иновациите, високите постижения и интернационализацията на **организациите**, развиващи дейност в областта на образованието и обучението, младежта и спорта. „Еразъм +“ също така подпомага европейските държави да модернизират и подобрят своите **системи** за образование и обучение, както и **политиките** си за младежта и спорта, като засилва тяхната роля като движеща сила за растеж, заетост, конкурентоспособност, иновации и социално сближаване.

Настоящият **междинен доклад за оценка** на програмата „Еразъм+“, включително оценката на въздействието в дългосрочен план на предходните програми, се представя съгласно член 21 от Регламент (ЕС) № 1288/2013 на Европейския парламент и на Съвета² и е придружен от работен документ на службите на Комисията, в който са изложени всички данни. Докладът се основава на националните доклади, представени от държавите по програмата, на доклада за оценка, изготвен от независим външен изпълнител, на други разгледани проучвания, на опита в управлението на програмата, както и на **над един милион отговора от всички заинтересовани страни**. В него се прави оценка на напредъка в изпълнението на „Еразъм+“ за периода 2014—2016 г. във всички участващи държави³ преди общото увеличение на бюджета. В доклада се разглежда и въздействието в дългосрочен план на седемте предходни програми от периода **2007—2013 г.** (последваща оценка), включително в държавите партньори.

Програмата „Еразъм+“ е на път да **постигне своите показатели за изпълнението**, посочени в правното основание, по-специално благодарение на участието за по-малко от три години на **1,8 милиона физически лица** в дейности за мобилност, както и на **повече от 240 000 организации**, ангажирани с проекти за сътрудничество. Що се отнася до базата за сравнение за оценката, в периода между 2007 г. и 2016 г. по линия на разглежданите програми е финансирана мобилност с учебна цел на повече от **4,3 милиона млади хора** и на **повече от 880 000 специалисти**. Освен това много повече хора са се възползвали от проектите за сътрудничество с участието на **940 000 организации**.

Като цяло оценката показва, че **програма „Еразъм+“ се цени високо от заинтересованите страни и обществеността**. Констатациите от тази оценка, подробно описани в работния документ за службите на Комисията, свидетелстват за това, че

---

¹ Включително финансиране от инструменти за външна дейност.

² ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 50, бюджет.

³ Държави по програмата: държавите — членки на ЕС, бившата югославска република Македония, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Турция. Държави партньори: други държави извън ЕС.

всички оценени програми са се оказали **високоэффективни**. Тяхната европейска добавена стойност е безспорна. Освен това „Еразъм+“ се счита за **по-съгласувана, актуална** и само в известна степен **по-ефективна** програма в сравнение с предходните програми. Въз основа на предложенията в националните доклади и като се вземат предвид препоръките на външния оценител се представят предложения за адаптиране на изпълнението на настоящата програма, за да се реализира пълният ѝ потенциал до 2020 г., и предложения за подобрения с оглед на последваща програма.

Ефективност

В оценката се констатира, че **„Еразъм +“ се цени високо** от заинтересованите страни, участващи в нея, както и от широката общественост, която определя програмата като **третия най-положителен резултат от ЕС**. Процентът на удовлетвореност на бенефициерите по линия на програмата е над 90 %.

За **учащите** (студенти, чираци, доброволци, млади хора и т.н.) оценяваните програми са имали и продължават да имат положителен ефект върху **придобиването на умения и компетенции**, като по този начин се увеличават **пригодността за заетост** и предприемачеството и се съкращава преходът от образование към заетост (с 13 % в сравнение с лицата, които не са участвали в „Еразъм+“ или в предходните програми). Оценката показва, че програмата „Еразъм+“ стимулира желанието за работа или обучение в чужбина (+ 31 %) и за развитие на чуждоезикови умения (7 % по-високи резултати на изпитите за проверка на уменията), че влияе върху положителната представа на лицата за стойността на ученето за тяхното професионално и **личностно развитие** (+ 8 %) и че тя дори повишава броя на завършилите студенти (+ 2 %).

Програмата доказва също така **приноса си за по-сплотен Съюз**. Програмата „Еразъм+“ насърчава положителното социално/гражданско поведение и **чувството за „европейска“ принадлежност** (+19 % в сравнение с неучаствалите). Тя достига до младите хора в неравностойно положение (11,5 % от общия брой участници в „Еразъм +“) — повече в сравнение с предходните програми или сходни национални схеми. Все пак в оценката се посочва, че трябва да се направи повече, за да се достигне до най-уязвимите в обществото и да се улесни участието на по-малките организации.

- В рамките на настоящата структура на програмата до 2020 г. Комисията ще увеличи усилията си да **направи „Еразъм+“ по-достъпна** за хората в неравностойно положение или със специални нужди. Тя ще предприеме стъпки за **улесняване на участието на училища и други малки участници** в програмата.
- След 2020 г. Комисията ще обмисли как допълнително да **стимулира измерението на приобщаването** в бъдещи програми чрез по-голяма интеграция на групите в неравностойно положение и уязвимите групи в областта на образованието и обучението, младежта и спортните дейности.

За **специалистите** (преподаватели, инструктори, специалисти, работещи с младежи, персонал и др.) участието е начин за професионално развитие — особено предвид **по-големите възможности за работа в мрежа** (+ 22 процентни пункта) и по-голямото използване на **цифрови ресурси** (+ 5 процентни пункта) — в съчетание с по-силна привързаност към Европа (+ 6 процентни пункта).

За **участващите организации** (училища, университети, организации, предоставящи професионално образование и обучение, както и организациите, предоставящи образование за възрастни, младежки и спортни организации и т.н.) очакваните промени са постепенни и се различават по своята интензивност в различните сектори на програмата. За по-дълбока трансформация е необходимо продължително участие. Оценката обаче показва, че програмата има **явен ефект на „европеизация“**⁴.

Оценката потвърждава също така, макар и не толкова видимо, че **разгледаните програми са оказали въздействие върху разработването и изпълнението на политиките в областта на образованието, обучението, младежта и спорта**⁵, особено във висшето образование, чийто бюджет е бил достатъчно голям, или са имали косвен ефект, финансирайки политиката на сътрудничество между органите. В дългосрочен план програмите са създали усещането в Европа, че **мобилността с учебна цел е от полза за хората и че резултатите от обучението следва да бъдат широко валидирани и признати**. Оценяваните програми са изиграли и **важна роля за глобалното влияние на ЕС**, най-вече като улесняват признаването на квалификациите между Европа и държавите партньори.

Системните ефекти са съпроводени от **напредък в разпространението** на резултатите от финансираните проекти благодарение на специална единна платформа⁶. При все това **невинаги данните показват ясно, че резултатите от проекта се използват от създателите на политиките**, особено ако последните не са участвали в проекта от самото начало.

- **За повишаване на въздействието върху политиката** Комисията ще разгледа допълнителни начини за насърчаване на системните ефекти и за по-ефективно включване на успешните резултати от проектите на национално равнище.
- При изготвянето на бъдещи програми Комисията ще проучи възможностите за разработване и финансиране **в по-голям мащаб** (по-специално с подкрепата от европейските структурни и инвестиционни фондове) на успешните проекти по „Еразъм+“, които имат потенциал да предизвикат структурни реформи на национално равнище.

Като цяло оценката показва, че в средата на периода програмата „Еразъм+“ е **постигнала или надхвърлила повечето от показателите**, определени в правното основание за нея. Търсенето надхвърля значително наличните средства. За в бъдеще,

⁴ Работен документ на службите на Комисията, 5.1.2.1.

⁵ Работен документ на службите на Комисията, 5.1.2.2.

⁶ <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects>

без да се засяга следващата многогодишна финансова рамка, оценката потвърди **способността на програмата да поеме цялостно увеличение на бюджета**. Ако случаят е такъв, в нея се предлага настоящото **разпределение между секторите на програмата да може да бъде модифицирано**, за да се укрепят тези сектори, за които увеличение на бюджета ще доведе до най-ефективните ползи от гледна точка на въздействието. **Училищното образование, професионалното образование и обучение (ПОО) и младежките дейности**, където въздействието на програмите е доказано, макар и все още не толкова широко разпространено, колкото във висшето образование, поради по-ниските бюджетни средства, бяха определени като области, **имащи голям потенциал** за по-широко участие в дейностите по „Еразъм+“ през идните години.

- От 2018 г. по линия на „Еразъм+“ ще стартират нови действия и дейности с цел **да се увеличи броят на възможностите за мобилност** на учениците, обучаващите се в рамките на ПОО и чираците.
- В своето съобщение **„Укрепване на европейската идентичност чрез образование и култура“⁷** Комисията излага визия за засилване на бъдещата програма „Еразъм+“ във всички категории учащи (включително ученици, студенти, стажанти и чираци) и учители с цел **удвояване до 2025 г. на броя на участниците** и включване в нея на учащи се в неравностойно положение⁸.

Механизмът за гарантиране на заеми за студенти по магистърски програми започна да функционира неотдавна. Първите бенефициери дадоха положителни отзиви. До този момент обаче той **все още не отговаря на очакванията, свързани с обема**, поради забавянето на пускането му в действие, ниските равнища на усвояване от финансовите институции и липсата на осведоменост сред студентите.

- До 2020 г. Комисията възнамерява да **намали годишните бюджетни средства за механизма за гарантиране на заеми за студенти по магистърски програми**, без да променя общите средства, предвидени за други дейности, свързани с висшето образование.

Добавена стойност и значимост за ЕС

Предвид получените резултати оценката подчертава **неоспоримата европейска добавена стойност** на оценените програми⁹. Това се дължи на големия обем и широкия обхват на финансираните дейности, както и на по-справедливия достъп до мобилност с учебна цел, интегрирането на най-добрите практики, задълбочаването на интеграцията на ЕС и ясното международно измерение. Другите схеми за финансиране на подобни действия на национално равнище продължават да са значително по-малки по обем и

⁷ „Укрепване на европейската идентичност чрез образование и култура — приносът на Европейската комисия към срещата на лидерите в Гьотеборг“, 17 ноември 2017 г., COM(2017) 673 final.

⁸ Без да се засяга следващата многогодишна финансова рамка.

⁹ Работен документ на службите на Комисията, 5.5.

обхват. Вероятността те да могат да заместят финансирането по линия на „Еразъм+“ е много малка.

Оценката показва, че програма „Еразъм+“ е **по-добре съгласувана с политиките на ЕС** в сравнение с предходните програми и е достатъчно гъвкава, за да се адаптира към нововъзникващите потребности на равнището на ЕС, като например увеличаването на социалното приобщаване и предотвратяването на радикализацията, водеща до насилие¹⁰. С цел максимално увеличаване на въздействието на програмата в оценката се препоръчва **приоритетите да бъдат по-ограничени на брой и по-целенасочени.**

- В текущата програма се поставя по-голям акцент върху действията, които допринасят за **социалното приобщаване** съгласно **Парижката декларация**¹¹. новите приоритетни области в рамката за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението „**Образование и обучение 2020**“ и **стратегията за младежта**¹² или **новата европейска програма за умения**¹³.
- Бъдещата програма трябва да продължи да **подпомага изпълнението на политическите приоритети на ЕС**, като същевременно се запази гъвкавостта за адаптиране при необходимост и високата степен на значимост за участващите държави. Някои действия, най-вече тези, които подкрепят партньорства, биха могли да бъдат **насочени към по-малко на брой приоритети.**

Окончателната оценка на програмата ще даде възможност също така да се оценят резултатите от широкомащабните алианси на познанията и секторните алианси на уменията, които бяха въведени в рамката на „Еразъм+“ с цел **стимулиране на иновациите** във висшето образование и ПОО. Тези действия не бяха в достатъчно завършен стадий, за да бъдат оценени в средносрочен план.

- До 2020 г. Комисията ще консолидира допълнително **различните начини за управление на проектите**, целящи най-вече насърчаване на сътрудничеството и обмена (различни от проектите, целящи насърчаване на иновациите).
- Новата програма ще включва начини за **стимулиране на иновациите.**

В оценката също така се посочва, че има възможност да се въведат по-целенасочени действия, **за да се увеличи в максимална степен значимостта на дейностите по инициативата „Жан Моне“** и на **добавената стойност на програмата** в областта на **ученето за възрастни.**

¹⁰ Работен документ на службите на Комисията, 5.2.

¹¹ Декларация относно популяризирането чрез образование на гражданското участие и общите ценности — свобода, толерантност и недискриминация, Париж, 17 март 2015 г.

¹² Съвместен доклад за 2015 г. на Съвета и на Комисията относно прилагането на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“), ОВ С 417, 15.12.2015 г., стр. 25; Резолюция на Съвета за установяване на специален работен план на ЕС за младежта (2016—2018 г.), ОВ С 417, 15.12.2015 г., стр. 1.

¹³ COM(2016) 381, 10.6.2016 г.

Понастоящем въпросите, свързани с ЕС, са относително широко застъпени в обучението и изследванията във висшето образование. След икономическите и политическите кризи от последното десетилетие обаче е необходимо да има по-добро разбиране на европейската интеграция и по-голямо чувство на принадлежност към Европа сред най-младите поколения.

- В рамките на бъдещата програма **дейностите по инициативата „Жан Моне“** могат да бъдат преработени, така че да **обхвалят по-голяма целева група** (включително училища), за да се повиши осведомеността на участниците относно общите европейски ценности.

В оценката се подчертава, че въздействието върху сектора на ученето за възрастни, който понастоящем е насочен към широк кръг от населението, е отслабено поради разпокъсания и разнообразен характер на сектора.

- Комисията ще обмисли как да **съсредоточи в по-голяма степен подкрепата на ЕС върху транснационалните дейности в сектора на ученето за възрастни.**

Съгласуваност

В оценката се констатира **висока степен на взаимно допълване** между „Еразъм+“ и други значими политики и програми на ЕС (напр. Европейският социален фонд и „Хоризонт 2020“). Макар степента на синергиите да варира, следва да се отбележи, че в оценката са установени **много малко припокривания**¹⁴.

Силната вътрешна съгласуваност на програмата в сравнение с предходните програми се дължи на факта, че тя **обхваща ученето през целия живот**. Обединяването в единна програма на ЕС на области, които често са разделени (на национално равнище), се възприема като начин за увеличаване на взаимното допълване и придобиване на международна ориентация¹⁵.

Междусекторното сътрудничество в рамките на „Еразъм+“ рязко се е увеличило (+ 23 процентни пункта в сравнение с предходните програми). Повечето от проектите за сътрудничество вече включват най-малко една организация от друг сектор на програмата. Сътрудничеството между сектора на образованието и обучението и гражданското общество се осъществява постепенно по линия на програмата „Еразъм+“.

Оценката подчертава, че за програмата са се оказали несъмнено полезни **опростяването** на структурата, групирането на дейностите в три ключови действия (индивидуална мобилност, сътрудничество и подкрепа за реформа на политиката), както бе предвидено в оценката на въздействието. **Единният облик** допринесе за **увеличаване на видимостта** на програмата в полза на всеки сектор. „Еразъм+“ подобри своя **географски баланс** благодарение на по-широкото участие на малките държави и държавите от Централна и Източна Европа.

¹⁴ Работен документ на службите на Комисията, 5.3.2.

¹⁵ Работен документ на службите на Комисията, 5.3.1.

Съгласуваността **може още да се подобри по отношение на спорта**. За постигането на значими резултати е необходимо ресурсите да не бъдат прекалено разпръснати.

- Комисията ще се стреми да **се съсредоточи в по-голяма степен върху някои спортни дейности с акцент върху аспектите, свързани със социалното приобщаване**, и да намали припокриването с младежките дейности.

Ефективност и опростяване¹⁶

Данните показват, че **действията за мобилност по „Еразъм+“ очевидно са ефективни от гледна точка на разходите**, особено по отношение на мобилността на учащите (с разходи за ЕС в размер на 15 евро на ден/учащ). Основно предизвикателство ще бъде да се подобри **ефикасността на децентрализираните действия, провеждани с държавите партньори**, които имат специфични критерии и фрагментирани бюджети по линия на фондовете на ЕС в областта на външните отношения.

Разходите за управление (в размер на 6 % от бюджета на „Еразъм+“¹⁷) **са разумни**, особено в сравнение със сходни национални схеми (14 % средно), макар че **са можели да се постигнат и по-големи икономии от мащаба**. Поради това до 2020 г. се очаква допълнително подобряване на ефективността.

По отношение на опростяването интегрираният характер на „Еразъм+“ позволява използването на междусекторни инструменти за кандидатстване за безвъзмездни средства, мониторинг, одит или разпространение. **След труден преходен период** между предходните програми и настоящата програма има широко съгласие, че в „Еразъм+“ са направени съществени подобрения (напр. опростеното отпускане на безвъзмездни средства, цифровизацията, Хартата в областта на ПОО и онлайн услугата за езикова подкрепа¹⁸), но **процедурите и ИТ инструментите за управление следва да бъдат по-лесни за използване** с цел да се намали административната тежест върху изпълняващите органи и бенефициерите в зависимост от получаваните от тях безвъзмездни средства.

- През 2018 г. Комисията ще въведе онлайн формуляри, за да се улесни кандидатстването за безвъзмездни средства. Тези постепенни **подобрения ще продължат** през целия жизнен цикъл на програмата.
- Бъдещата програма следва да продължи да консолидира постигнатата ефективност, по-специално **като се намали административната тежест** чрез опростяване на процедурите за кандидатстване и докладване, чрез подобряване на оперативната съвместимост и удобството при ползването на ИТ инструментите, както и чрез увеличаване на бюджетната гъвкавост, запазвайки задължението за отчетност.

¹⁶ Работен документ на службите на Комисията, 5.4.

¹⁷ Включително възнагражденията по договор за управление на националните агенции, които получават подкрепа чрез оперативния бюджет.

¹⁸ <https://erasmusplusols.eu/bg/>

Режимът на децентрализирано изпълнение чрез националните агенции е вече добре утвърден. През 2014 г. по отношение на управлението на програмите беше въведен **подход, действително основан на изпълнението.** Въз основа на установеното подобрене в мониторинга на резултатите от „Еразъм+“ някои показатели трябва да бъдат усъвършенствани и от участниците **могат да бъдат събирани по-малко данни, които да бъдат използвани по-добре.**

- Комуникацията между Изпълнителната агенция за образование, аудио-визия и култура и националните агенции бе подобрена с цел увеличаване на **синергиите между централизираните и децентрализираните действия.**
- Комисията ще обмисли как да усъвършенства мониторинга по „Еразъм+“, като включи в обхвата му проектите за сътрудничество и централизираните действия с оглед **извличането на информация от събраните данни по пропорционален начин, така че вземането на решения да е обусловено от фактите.**